

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
mart

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

3-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

*Elektron nashr.
2026-yil, mart.*

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ICT WEEK UZBEKISTAN 2025: MILLIY TEXNOLOGIYALAR HAFTALIGINING YAKUNLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON IT-EKOTIZIMIGA TA'SIRI	16
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
THE ROLE OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS	20
Gulyor Akhmatovna Kasimova, Biybinaz Makhmut qizi Esenbaeva	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЁЖНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	22
Шамахмудова Шоира Олег кизи	
UZBEKISTAN'S STRATEGY FOR TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: LABOR MARKET TRANSFORMATION, CHALLENGES AND PROSPECTIVE OPPORTUNITIES.....	27
Akbarova Barno Shukhratovna, Chintemirova Diyora Shukhratovna	
MODELS FOR MANAGING EDUCATIONAL REFORMS IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIFFERENCES.....	32
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
4-SANOAT INQILOBINING RAQAMLI TURIZMGA TA'SIRINI BAHOLASH	38
Sevinchova Nilufar Ne'mat qizi	
КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ДРАЙВЕР ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	41
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOIZSIZ MOLIYA MEKANIZMLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	44
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	47
Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich	
RAQAMLI IQTISODIY DINAMIKANI KOMPLEKS FUNKSIYALAR YORDAMIDA MODELLASHTIRISH.....	52
Ibrohimova Nilufar Qahramon qizi	
SANOAT SEKTORIDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	55
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
LOGISTIKA PROVAYDERLARI XIZMATLARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	59
Raximov Xasan Shukurjonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНСТРУМЕНТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В РАЗЛИЧНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ	64
Сидиков Зиёдулло Равшанович, Холиярова Шохиста Кахрамоновна	
SUG'URTA TASHKIOTLARINING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI AHAMIYATI	68
Azamatova G.I.	
DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISH VA QAYTA ISHLASHDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	71
Po'latova Sug'diyona, S.Y.Xamidova	
MAHALLIY BUDJETLARNING DAROMAD BAZASINI KENGAYTIRISH ASOSIDA XARAJATLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA).....	74
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARI VA PREFERENSIYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	77
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	

DAVLAT SEKTORIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	80
Abdullayev Bobirjon Mamurjanovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT MOLIIYASI TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI.....	84
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o'g'li	
MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	87
Ashirov Jasur Dilshod o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA MOLIIYAVIY INKLYUZIYANI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	90
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li	
NOMODDIY AKTIVLAR AUDITIDA RISKLARNI BAHOLASH VA AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	93
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich	
MEHNAT HAQI AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA XALQARO AUDIT STANDARTLARI (ISA) KONTEKSTIDAGI TALQINI	96
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o'g'li	
INNOVATSION RIVOJLANISHDA MEHNAT RESURLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	98
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
THE IMPACT OF INFLATION AND EXTERNAL ECONOMIC SHOCKS ON THE NATIONAL ECONOMY.....	102
Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich	
REWARD SYSTEMS AND EMPLOYEE PRODUCTIVITY IN HIGHER EDUCATION.....	105
Sultonboyeva Munira Bahodirovna, Sultanova Kamila Muktorali Kizi	
THE DIGITAL CATALYST: HOW TECHNOLOGICAL ACCESSIBILITY DRIVES GLOBAL TOURISM	110
Freshta Qayoumi	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH ORQALI KORXONA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	112
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
ASSESSMENT AND ANALYSIS OF INVESTMENT EFFICIENCY BY REGION IN UZBEKISTAN	115
Otajonova Charoskhon Polvonkuli qizi	
УЗВЗВМОСТИ АРІ В ЦИФРОВЫХ ПЛАТЕЖНЫХ СЕРВИСАХ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ОНЛАЙН ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ	120
Садыков Азиз Миршарапович	
РАЗВИТИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	124
Валижонов Х.А.	
O'YINCHOQ ISHLAB CHIQRARISHDA IMPORTGA QARAMLIKNI KAMAYTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY USULLARI (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	127
Aminov Anvarxon Kazimovich	
ФАКТОРЫ И ПРОБЛЕМЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	130
Гимранова О. Б.	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR VA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASH	134
To'rayev Jasurali To'rayevich	
РОЛЬ СИТУАЦИОННОГО ЦЕНТРА В РАЗВИТИИ ЦИФРОВОГО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА.....	137
Омонов Олим Муродуллаевич	

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT MECHANISMS FOR INCREASING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF REGIONS.....	140
To'rayev Jasurali To'rayevich	
DEVELOPMENT OF MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE MANAGEMENT OF THE ACTIVITIES OF SMALL INDUSTRIAL ZONES	144
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE MANAGEMENT OF THE INVESTMENT ENVIRONMENT.....	147
To'rayev Jasurali To'rayevich	
ISSUES OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF MANAGEMENT OF SMALL INDUSTRIAL ZONES.....	150
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
IQTISODIY XAVFSIZLIK INDIKATORLARINING CHEGARAVIY QIYMATLARINI BELGILASH MASALALARI.....	153
Islamov Anvar Ashirqulovich	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA APPLICATIONS IN UNIVERSITY MANAGEMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	156
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH	160
Berdiyev Temurbek Makhmudullo ugli	
ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF PRODUCTION COMPETITIVENESS IN TEXTILE ENTERPRISES AND THE ECONOMIC MECHANISMS OF ITS FORMATION.....	164
Xushvaqto'v Shuhrat Abduraufovich	
FOREIGN EXPERIENCE IN ORGANIZING COMMERCIAL BANK AUDITS AND ITS APPLICATION IN UZBEKISTAN	166
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
PROBLEMS IN COMMERCIAL BANK AUDIT PRACTICE AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION	168
Ibragimov Nodirbek Baxodir ugli	
IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN ECO-FRIENDLY HOTELS.....	170
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
OPPORTUNITIES FOR APPLYING NATURAL RESOURCE CONSERVATION TECHNOLOGIES IN HOTEL MANAGEMENT.....	173
Dilfuza Igamberdievna Abidova	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNI AMALGA OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	177
A.Y. Mardanov	
РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В РАЗВИТИИ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА(НА ПРИМЕРЕ АО «МАХАМ-ШИРЧИҚ»)	180
Хайдарова Камола Ахинжанована	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	183
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАСЧЕТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗАТРАТ НА СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	185
Асадова Мафтуна Саъдуллаевна	

IMPROVING THE ECONOMIC POTENTIAL OF OIL AND GAS INDUSTRY ENTERPRISES IN UZBEKISTAN: MODERN CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS	188
Bekmuhammedova Malika Iskandarbekovna	
ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	191
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
РОЛЬ ИНВЕСТИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	193
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ ВОВЛЕЧЕНИЯ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ СЕМЕЙ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	195
Ережепов Куанышбай	
KORXONALAR DAROMADLARI VA XARAJATLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	198
Aymuxammedova Amina Kakajanovna	
KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI	201
Jubanova Bayramgul Aymuratovna	
KNOW YOUR CUSTOMER MECHANISMS AS A TOOL FOR ENHANCING RISK MANAGEMENT SYSTEMS IN COMMERCIAL BANKS	204
Sherzod Fayziyev	
ТЕОРЕТИКО-НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	208
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI BAHOLASHDA XALQARO TAJRIBANING AHAMIYATI	213
Islamov Anvar Ashirqulovich	
IMPROVING THE MECHANISMS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE INDUSTRIAL SECTOR BASED ON STRUCTURAL CHANGES AND INFRASTRUCTURAL FACTORS	217
Ne'matov Shokhrukhbek Mamurjon o'g'li	
THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN AGRICULTURE AND ITS IMPROVEMENT	220
Komaliddin Yusupov	
AVIAYUK ZANJIRIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) MEKANIZMI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTIONAL MODEL	224
Anvarova Dilfuza Abdusattor qizi	
AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE FACTORS SHAPING CONSUMER BEHAVIOUR THROUGH DIGITAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN	228
Jumayev Bobomurod Nurmaxmat o'g'li	
ВРМН-МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ УСЛУГ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ БИЗНЕСА	232
Отабоев Нодирбек Ойбек углы	
DIGITALIZATION OF THE BANKING SECTOR OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL PLATFORMS	236
Jumaniyozova Mukaddas	
THE ROLE OF INVESTMENT RISK MANAGEMENT IN ENHANCING FINANCIAL EFFICIENCY IN AGRICULTURE	240
Yusupov Komaliddin Bakhtiyor ugli	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK AUDIT VA BARQARORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Mirzaev Komiljon Abdullajonovich	

USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN ORGANIZING THE ACCOUNTING AND AUDITING OF BIOLOGICAL ASSETS	246
Axmetova S.S.	
THE SOCIOECONOMIC EFFECTS OF THE SHADOW ECONOMY: A THEORETICAL AND EMPIRICAL REVIEW	250
Rakhmonov Azizjon Sadullayevich	
IMPROVING THE MECHANISMS FOR ASSESSING INTERBANK COMPETITION IN THE DIGITAL BANKING SERVICES MARKET	257
Karimov Odiljon Boqiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISHNI RIVOJLANTIRISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	262
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
XUSUSIY TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA XARAJATLAR BUXGALTERIYA HISOBINI RAQAMLI INTEGRATSIYA VA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	265
Primkulova Zilola Abrorovna	
GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLAR BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ISTIQBOLLARI	268
Shamsikulova Moxina bonu Furkatovna	
HUDUDNI IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI	272
Raximov Jo'rabek Raximovich	
AHOLINI IJTIMOY HIMOYA QILISHNING TARIXIY VA SOTSIOLOGIK JIHLATLARI	275
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	

AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY VA SOTSIOLOGIK JIHATLARI

Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna

Tashkent International University mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur ilmiy tezisda aholini ijtimoiy himoya qilish masalasi tarixiy va sotsiologik jihatdan o'rganiladi. Tarixiy nuqtai nazardan ijtimoiy himoya tizimining shakllanishi, rivojlanishi hamda turli davrlarda yuz bergan o'zgarishlar tahlil qilinadi. Sotsiologik jihatdan esa ijtimoiy himoyaning jamiyatdagi o'rni, ijtimoiy adolat va tenglikni ta'minlashdagi roli, aholining turli qatlamlariga ta'siri hamda zamonaviy sharoitdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish va aholining ijtimoiy xavfsizligini mustahkamlash bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy himoya, aholini ijtimoiy himoya qilish, tarixiy jihatlar, sotsiologik jihatlar, ijtimoiy xavfsizlik, ijtimoiy siyosat, davlat ijtimoiy himoyasi, ijtimoiy adolat, ijtimoiy tenglik, ijtimoiy institutlar, jamiyat rivojlanishi, ijtimoiy yordam tizimi, ijtimoiy risklar, aholi turmush darajasi.

Abstract. This scientific thesis examines the social protection of the population from historical and sociological perspectives. From a historical perspective, it analyzes the formation and development of the social protection system, as well as the changes that occurred during different historical periods. From a sociological perspective, it considers the role of social protection in society, its contribution to ensuring social justice and equality, its impact on various population groups, and its significance under contemporary conditions. The research findings contribute to the development of scientific and practical conclusions aimed at improving social protection mechanisms and strengthening the social security of the population.

Keywords: social protection, social protection of the population, historical aspects, sociological aspects, social security, social policy, state social protection, social justice, social equality, social institutions, social development, social assistance system, social risks, standard of living.

Аннотация. В данной научной работе рассматривается проблема социальной защиты населения в историческом и социологическом аспектах. С исторической точки зрения анализируются формирование и развитие системы социальной защиты, а также изменения, происходившие в различные исторические периоды. С социологической точки зрения рассматриваются место социальной защиты в обществе, её роль в обеспечении социальной справедливости и равенства, влияние на различные слои населения, а также её значение в современных условиях. Результаты исследования способствуют разработке научно-практических выводов, направленных на совершенствование механизмов социальной защиты и укрепление социальной безопасности населения.

Ключевые слова: социальная защита, социальная защита населения, исторические аспекты, социологические аспекты, социальная безопасность, социальная политика, государственная социальная защита, социальная справедливость, социальное равенство, социальные институты, развитие общества, система социальной помощи, социальные риски, уровень жизни населения.

KIRISH

Jamiyat taraqqiyotining barcha bosqichlarida, u vujudga kelgan paytdan to hozirgi kungacha turli sabablarga ko'ra mustaqil hayot kechirishda ijtimoiy ko'makka ehtiyoj sezadigan shaxslarga yordam ko'rsatish muammosi mavjud. Ular qatoriga keksa yoshdagi shaxslar, nogironligi bo'lgan shaxslar, voyaga yetmaganlar hamda murakkab hayotiy vaziyatga tushgan fuqarolar kiradi. Boshqacha aytganda, aholini ijtimoiy himoya qilish institutini shakllantirish zarurati jamiyat taraqqiyotining dastlabki bosqichlaridan mavjud bo'lgan.

"Ijtimoiy institut" sotsiologik hodisasi xorijiy va mahalliy sotsiologiyada yetarli darajada batafsil o'rganilgan. Ijtimoiy institutlarning paydo bo'lishining shart-sharoitlari, ularning shakllanishi, faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishi qonuniyatlari o'rganildi. Ijtimoiy institutlarning bir qancha tipologiyalari yaratilgan, oila va davlat kabi institutlarning mohiyati hamda vazifalari atroflicha o'rganilgan. Bularning barchasi aholini ijtimoiy himoya qilish institutini tekshirish uchun yaxshi uslubiy asos yaratadi.

Iqtisodiy omillarga kelsak, ijtimoiy himoyaning resurs salohiyati iqtisodiy rivojlanish darajasi bilan belgilanadi. Boshqa tomondan, ijtimoiy himoya ishchi kuchining sifatini oshirishi va shu bilan mehnat unumdorligining o'sishiga yordam berishi, bu esa ish beruvchilarni ish joyida kadrlarni saqlab qolish uchun ijtimoiy himoya

choralarini qo'llashga undashi aniq. Bundan tashqari, ko'pgina mamlakatlarda pensiya va sug'urta jamg'armalari iqtisodiy taraqqiyotning muhim omiliga, iqtisodiyotning ishlab chiqarish sektoriga sarmoya kiritish manbaiga aylandi.

Ijtimoiy himoyani institutsionallashtirish jarayoni axloqiy me'yorlar va ijtimoiy o'zaro munosabatlarning muayyan belgilangan shakllarini rasmiy hujjatlarda me'yoriy mustahkamlashda, shuningdek, ixtisoslashtirilgan muassasalar — kasalxonalar, xayriya uylari, hospislar va boshqa muassasalarni yaratishda namoyon bo'ladi. Ixtisoslashgan boshqaruv organlari — jamoat xayriya tashkilotlari, ijtimoiy ta'minot bo'limlari va boshqalar tuziladi. Nafaqat miqdoriy o'sish, balki muassasalar faoliyatining shakllari va mazmunida ham sifat o'zgarishlari sodir bo'ladi. "Ijtimoiy ishchi" yangi kasbining huquqiy va institutsional jihatdan shakllanadi.

Boshqacha qilib aytganda, ko'rsatiladigan xizmatlar doirasi, ijtimoiy himoya turlari va shakllari, ko'rsatiladigan yordam hajmi, birinchi navbatda, ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanish darajasi, ijtimoiy tuzilma, jamiyatda shakllangan ijtimoiy qarashlar va qadriyatlar, madaniyat, an'analar, ijtimoiy munosabatlarning insonparvarlik darajasi, shuningdek, muayyan jamiyat hayotini belgilaydigan boshqa omillar bilan belgilanadi, lekin har qanday jamiyatda aholini ijtimoiy himoya qilish institutining mavjudligi shubhasizdir.

Ijtimoiy muammolarning dolzarblashuvi, ijtimoiy himoyaga muhtojlar sonining ko'payishi tabiiy ravishda aholini ijtimoiy himoya qilish institutining roli va ahamiyatining muttasil oshishiga xizmat qilmoqda. Ijtimoiy yordam shakllari deganda mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimi organlari va muassasalari amaliyotida qo'llaniladigan oilalar va fuqarolarni qo'llab-quvvatlash usullari tushuniladi. Binobarin, ijtimoiy yordamga bo'lgan ehtiyoj ijtimoiy yordam olish zarurati hisoblanadi.

Ehtiyoj faqat subyekt uchun obyektiv zarur bo'lgan narsa emas, balki u subyektiv ravishda o'zi uchun zarur deb hisoblagan narsadir. Mazkur yondashuv ehtiyojning obyektiv va subyektiv jihatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ifodalaydi. Shu bilan birga, subyekt uchun zarur bo'lgan narsa va subyektning o'zi o'rtasida qanday munosabat borligi noaniqligicha qolmoqda. Xulosa mantiqan ta'rifdan kelib chiqadi: agar subyekt uchun biror narsaga obyektiv ehtiyoj mavjud bo'lsa-da, lekin u buni o'zi uchun zarur deb hisoblamasa, bu holda zarurat yo'q. Xuddi shunday, agar subyekt o'zi uchun biror narsani zarur deb hisoblasa, ehtiyojning mavjudligi haqida gapirish mumkin emas, lekin bunga obyektiv ehtiyoj yo'q. Ammo real hayotda hamma narsa boshqacha. Biror kishi kasal bo'lib, davolanishga muhtojligini biladi, lekin buni zarur deb hisoblamaydi. Davolanish zarurati, odam buni zarur deb hisoblaydimi yoki yo'qmi, qat'i nazar, aniq. Yana bir misol. Biror kishi chekadi, u chekish uchun aniq ehtiyojga ega, u chekishni zarur deb hisoblaydi, garchi uning tanasi uchun bunga obyektiv ehtiyoj yo'q.

Shuning uchun, odamlarning biror narsaga bo'lgan ehtiyojlari bo'yicha tadqiqot o'tkazishda nafaqat respondentlarning subyektiv g'oyalarini, masalan, ijtimoiy yordamning ma'lum shakllariga bo'lgan ehtiyojni, balki obyektiv ko'rsatkichlarni ham o'rganish kerak.

Ma'lumki, ijtimoiy institutning paydo bo'lishining asosiy sharti odamlarning ijtimoiy va individual ehtiyojlaridir. Aholining hozirgi ehtiyojlarini hisobga olmasdan turib, ijtimoiy jarayonlarni boshqarishni malakali va samarali qurish mumkin emas, chunki insonning ham, butun jamiyatning hayotiy faoliyati pirovard natijada ehtiyojlarni qondirishga qaratilgan. Bu yerda biz iqtisodchilarning fikriga qo'shilishimiz mumkin: "Ehtiyojlarni qondirish va rivojlantirish doimiy va qayta tiklanadigan tarixiy jarayon bo'lib, unda sivilizatsiya rivojlanishi ehtiyojlarning o'sishiga ergashadi" [3]. Ehtiyojlar va inson faoliyatining o'zaro ta'sirini o'rganish ilmiy-texnik hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish dasturlarini yanada asosli shakllantirish imkonini beradi. Bunda rivojlanish jarayonlarini inson ehtiyojlari, ijtimoiy manfaatlar va ishlab chiqarish imkoniyatlarining o'zaro uyg'unligi asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv zamonaviy jamiyatdagi turli ijtimoiy institutlar faoliyatini tahlil qilishda ham qo'llanishi mumkin.

Ijtimoiy himoya institutini takomillashtirishning o'ziga xos mantig'i aholini ijtimoiy himoya qilish huquqiga ega bo'lgan shaxslar doirasini kengaytirishni, ijtimoiy himoya tizimlari doirasida ko'rsatilayotgan xizmatlar turlarini diversifikatsiya qilishni, ijtimoiy himoya choralari doirasida ijtimoiy adolatli taqsimlash siyosatini ta'minlashni, mehnat bozoriga ijobiy ta'sir ko'rsatishni, aholini ijtimoiy muhofaza qilish samaradorligini oshirishni hamda uzoq muddatli iqtisodiy va ijtimoiy himoya choralari o'z vaqtida tuzatishni talab qiladi.

Iqtisodiy omillarga kelsak, ijtimoiy himoyaning resurs salohiyati iqtisodiy rivojlanish darajasi bilan belgilanadi. Boshqa tomondan, ijtimoiy himoya, hech bo'lmaganda, asosiy mazmuniga ko'ra, iqtisodiy maqsadlarga ega bo'lmasa-da. Biroq, uni tartibga solishning muayyan usullarini qo'llash bilan bog'liq iqtisodiy oqibatlarga olib kelishi juda aniq. Darhaqiqat, u badallarni yig'ish, nafaqa to'lash va moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish bilan shug'ullanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Aholini ijtimoiy himoya qilish institutiga ta'sir etuvchi omillarni umumlashtirish asosida uning iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy institutlar bilan uzviy aloqada rivojlanishi aniqlandi. Ijtimoiy himoya tizimining

samaradorligi aholining real ehtiyojlarini obyektiv va subyektiv ko'rsatkichlar asosida aniqlash, ko'rsatiladigan xizmatlar turini kengaytirish hamda mavjud resurslardan oqilona foydalanishga bog'liq.

Shunday qilib, hududda ijtimoiy yordamga ehtiyoj sezadigan shaxslar sonining o'zgarishi ijtimoiy himoya tizimini muntazam takomillashtirib borishni talab etadi. Ayniqsa, pensionerlar, nogironligi bo'lgan shaxslar, to'liq bo'lmagan va ko'p bolali oilalar hamda ijtimoiy xizmatlardan muntazam foydalanuvchi boshqa aholi guruhlarini manzilli qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. International Labour Organization. *Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)* [Elektron resurs]. — Geneva: ILO, 2012. — URL: https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=1000:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:3065524 (murojaat sanasi: 27.07.2026).

2. Mirziyoyev, Sh. M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi [Elektron resurs]. — 2020. — 24-yanvar. — URL: <https://president.uz/uz/lists/view/3324> (murojaat sanasi: 27.07.2026).

3. Pierson, P. *Politics in Time: History, Institutions, and Social Analysis*. — Princeton, NJ: Princeton University Press, 2004. — XII, 196 p.

4. International Labour Organization. *World Social Protection Report 2024–26: Universal Social Protection for Climate Action and a Just Transition* [Elektron resurs]. — Geneva: ILO, 2024. — XXV, 358 p. — DOI: 10.54394/ZMDK5543. — URL: <https://doi.org/10.54394/ZMDK5543> (murojaat sanasi: 27.07.2026).

5. Esping-Andersen, G. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. — Princeton, NJ: Princeton University Press, 1990. — 248 p.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100